

Najnужnejša pomoč za učiteljsko deco.

Učiteljsko gmotno bedo še dokazovati, bi se reklo, nositi vodo v morje. Učitelj-samec morebiti še izhaja, če živi prav zmerno, oženjenec pa ima že težave. Ko pa pridejo otroci, družina, se prične zadrega. A dokler ostanejo otroci doma, se vendar še kako prerine. Kadar pa gredo otroci v šolo z doma, pridejo za učitelja in njegovo družino bridke ure, nepremagljive težave.

Zaničevalci našega stanu sicer pravijo, da nam ni treba dajati otrok študirat, ampak naj jih damo učiti rokodelstva. A gledati moramo vkljub temu, da pridejo naši otroci, če so zmožni, do boljšega in lažjega kruha. Saj da tudi kmet otroka v šolo, da bi si lažje služil kruh kakor on, kar je čisto pravilno, ker to je napredek.

Torej v šolo moramo dajati otroke! A kako naj jih vzdržujemo n. pr. v Ljubljani?

Poznamo učitelja, ki je imel lani tri otroke v Ljubljani v šoli in je plačeval zanje mesečno 80 kron. A kaj pravite, koliko je imel ta učitelj plače? 118 kron na mesec. Torej mu je ostalo 38 kron zase, za ženo in za obleko in druge potrebščine za otroke. Soproga tega tovariša, ki je, mimogrede povedano, klerikalec, je omikana gospa iz dobre ljubljanske hiše in njen mož služi v trgu, kjer je precej gospode. Če hoče hoditi okrog kolikortoliko spodobno oblečena, si mora družina pritrgovati pri hrani. Po domače povedano: stradati mora!

Takih zgledov pa imamo mnogo. Nekaj smo jih že navedli v svojem listu. Taki siromaki v našem stanu so potrebni najnužnejše pomoči. Če nečejo precej pomagati vsem, naj pomorejo vsaj tem, ki so usmijenja vredni ljudje?

To bi se pa dalo storiti na ta način, če napravijo gotovo število ustanov za učiteljske otroke, ki se ne šolajo doma. Če napravijo v vsaki kronovini le 100 takih ustanov po 200 kron, kar bi znašalo na leto 20.000 K, kako mnogo bede bi s tem olajšali, a davkoplačevalcev bi tudi preveč ne obremenili. Pri regulacijah učiteljskih plač imajo namreč največ ozirov na davkoplačevalce, ki pa ne mislijo nanje obstrukcijski poslanci, kadar prejemaajo dijete.

Predpust je. Vsakovrstne, tudi katoliške plese aranžirajo. Veselice in bali so na dnevnem redu. Za vse je dovolj denarja, za drage obleke, šopke, kočije, godce. Samo za učitelja ga ni. On živi daleč kje na kmetih, v hribih, oddaljen od drugih omikanih ljudi, edina zabava so mu delo, knjige in časniki, a naj mu manjka še kruha? Verjemite, to žene človeka med socialiste!

Pristojnim učiteljskim društvom priporočamo, naj v gornjem smislu izroče prošnje na deželne odbore, da pride v prihodnjem zasedanju dežel. zbora ta zadeva na dnevni red, ali pa naj poskrbe, da vložijo glede tega poslanci nujne predloge.

Toda to je — to poudarjam! — najnužnejša pomoč, ki naj za prvo silo podpre največje siromake našega stanul. Sami od te pomoči ne bodo imeli ničesar, v prid bo hodila le njih otrokom. Učiteljstvu samemu pride pomoč šele tedaj, kadar izvedejo sklepe velikega znanega učiteljskega velikončnega shoda, ko je dobilo kranjsko učiteljstvo častno zagotovilo, da mu izboljšajo žalostni gmotni položaj. Od tedaj se bliža že druga Velika noč, a častno zagotovilo ni še prišlo do realizovanja, dasi je bilo že obilo prilike!

Glede dostojne uredbe plač mora vse učiteljstvo brez izjeme vztrajati na stališču, da mu bodo plače v resnici urejene šele tedaj, kadar bodo enake plačam državnih uradnikov. Kar je bilo mogoče dognati v Bukovini, to je mogoče tudi v slovenskih kronovinah.

To pa pojde samo z vstrajnim delom.

Ta današnji naš članek pa je le donesek k ilustraciji prežalostnih razmer, ki vladajo med našim učiteljstvom, ki ga moré in navdajajo z obupom!

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

**Hranilnica in posojilnica Učiteljskega
konvikta v Ljubljani,**

registrovana zadruga z omejenim jamstvom,

Promet januarja 1905 K 18.166.10.

Kritikujoči glasovi.

Času primerna draginjska doklada.

V »Gorenjcu« čitamo: Od kar je zakraljevala v kranjski deželni zbornici dr. Šusteršičeva obstrukcija, s katero misli ta izsiliti s pomočjo nekaterih političnih klovnov splošno volilno pravico, po kateri naj bi zavlada po lepi Kranjski pogubonosni klerikalizem v vsi svoji sedanji odurnosti, čaka zaman mnogo važnih reči končne rešitve. Usodo te te dr. Šusteršičeve samoglavosti občuti bridko tudi prepotrebna regulacija učiteljskih plač. Z glavo skozi zid doslej še ni nihče prišel, o čemer se bo moral prej ali slej prepričati tudi sam dr. Šusteršič.

Da skrajna napetost vsaki stvari le škoduje, so uvideli že mnogoteri, ki so sicer dr. Šusteršiču tudi glede obstrukcije do zadnjega časa slepo pritrdjevali.

V neki seji krajnega šolskega sveta pri nas v Trzinu je namreč predlagal ravnatelj naše ljudske šole, g. J. Kragl, naj isti blagovoli podeliti trškemu učiteljstvu primerno draginjsko doklado dotlej, da se zadostno uredi regulacija plač kranjskega učiteljstva. Predlagano je bilo, da naj se da vsako leto učiteljem 200 K, učiteljicam pa 100 K kot draginjska doklada. Ta predlog je bil sprejet enoglasno. Pa to še ni vse! Predlog sta med drugim kar najtopleje priporočala nemški klerikalec g. Gassner in tudi naš župnik gosp. Špendov, ki sta ob tej priliki tudi temu predlogu primerno ocenjevala nesmiselno obstrukcijo v našem dež. zboru.

Ker z ozirom na današnje zmedene razmere ni upati, da bi se učiteljske plače kmalu uredile, zato naj bi storili enak sklep vsaj vsi napredni krajni šolski sveti; zakaj če je bilo kaj takega mogoče in vrhutega še soglasno — tu v Trzinu, kjer smo najmanj pričakovali učiteljske draginjske doklade, se to lahko uresniči mnogo prej skoro povsod drugod.

K temu dopisu nam poroča prijatelj:

To »Gorenjčev« vest se nam zdi potrebno v toliko popraviti, da je ta predlog stavil nemški tvorničar G o e k e n — Učiteljstvu so takoj izplačali celo svoto za eno leto nazaj. — Tudi v Kranju se bavijo poklicani faktorji z enakim vprašanjem, in prepričani smo, da ga rešijo sebi v čast, učiteljstvu pa v korist.

In Ljubljana?!... In drugi kraji?!...

* * *

Važen odlok c. kr. deželnega šolskega sveta.

Gorenjec poroča iz Kranja: »Tukajšna kaplana sta kot kateheta na tukajšnji ljudski šoli začetkom letošnjega šolskega leta zapovedala šolarjem, da morajo ob nedeljah in praznikih prisostvovati takozvani »deveti maši«, ki je vedno združena s pridigo, namenjena odraslim poslušalcem. Nadalje sta zahtevala kaplana, da naj se otroci ob nedeljah udeležujejo popoldanskega krščanskega nauka in ob nedeljah ter delavnikih večernih litanij, kateri cerkveni opravili sta istotako spojeni s pridigami. Kateheta sta v šoli na ta način pritiskala na otroke, da so vsi tisti šolarji, ki se niso pokorili njunim ukazom, morali stopiti pred klop in povedati vzrok, zakaj se niso udeležili tega ali onega omenjenih cerkvenih opravil. Eden kaplanov je celo izjavil, da bodo dotičniki, ki ne bodo ustrezali njegovim zahtevam, dobili iz verouka slabše rede. Že nekaj let sem so vsakokratni kateheti tudi še nalagali otrokom, da naj pišejo nedeljske pridige, ki so bile večkrat politične in za nedoraslo mladino celo pohujšljive vsebine. Z ozirom na navedeno je krajni šolski svet v Kranju s posredovanjem okrajnega šolskega sveta prosil deželni šolski svet za pojasnilo, v koliko so kateheti opravičeni staviti napominane zahteve. V tej zadevi je deželni šolski svet z dopisom z dne 12. novembra 1904 izdal nastopni odlok: 1. Ker v Kranju ob nedeljah in praznikih ni skupne šolske službe božje, mora previdnosti staršev, oziroma njih namestnikom biti prepuščeno, da določijo, katere nedeljske ali prazniške maše naj se njih šolodolžni otroci udeležujejo. 2. Ravnotako se tudi ne more zahtevati verne udeležbe šolodolžnih otrok pri popoldanski službi božji ob nedeljah in praznikih in pri večernih litanijah. 3. Zahtevo katehetov na obeh tukajšnjih ljudskih šolah, da morajo otroci pisati nedeljske pridige, se mora odpraviti, ker je nevarno, da se s tem mladež preoblojuje, nadalje, ker tako pisanje pridige večkrat ni lastno delo šolskih otrok, temveč spisano po narekovanju odraslih in tedaj tudi v vzgojevalnem oziru dvomljive vrednosti.«

Ta odlok priobčujemo v informacijo in ravnanje.

Razstava risarij v Zagrebu*)

(Nekoliko odgovorov.)

Naš tednik »Učit. Tovarš« je prinesel v svoji 5. številki poročilo o razstavi risarij v Zagrebu iz peresa g. »— á —«. Sicer me jako jako veseli, da so si nekateri tovariši ogledali to jako instruktivno razstavo, bilo jih je do 20, a žal, da moram obenem izjaviti, da si je omenjeni poročevalec tovariš »— á —« ogledal razstavo malo bolj — naj mi oprostite trd izraz — površno.

Ker se je g. poročevalec v svojem poročilu dotaknil tudi moje malenkosti — hoté ali nehoté — ki je imela toliko poguma, da je poslala izdelke svojih učencev na tako razstavo, v katero so poslali priznani v vseh mogočih šolah in raznih risarskih tečajih izobraženi risarski strokovnjaki, najrazvitejših mestnih šol — ljudskih ni skoro nič — izdelke svojih učencev, dovoljujem si nekaj opazk zapisati kot nekaj »pro domo«.

Razstava sama na sebi je pač vredna, da si jo ogleda vsak slovenski učitelj, ki se količkaj zanima za novo strujo

v risanju. Le žal, da ravno naš c. kr. deželni šolski svet stori v tem pogledu tako malo. Vse, kar je storil za povzdigo risarskega pouka po novi metodi, je to, da je določil nekatere učitelje, ki naj goje risanje po novi metodi, ter za to izdal nekak ukaz. Seveda je v tem ukazu modro zamolčano, kje naj dobi dotični učitelj ves oni potreben material, ki je potreben ravno pri pouku tega predmeta — posebno ako vpoštevamo ono specialno mizerijo, ki vlada v kranjskem šolstvu, kar se tiče naklonjenosti posameznih krajnih šolskih svetov, ako je treba nabaviti šolam potrebnih učil. Sicer trde, da je Stvarnik ustvaril svet iz nič, samo rekel je, in zgodilo se je; a naš c. kr. deželni šolski svet je menda tudi tega mnenja, samo ukazati je treba, in zgodilo se bo.

Razstava pa — po mojem objektivnem mnenju — ne odgovarja popolnoma oni zahtevi, na koji podlagi so jo hoteli prireditelji menda imeti. Zakaj razstava bi morala biti nekaka ilustracija onih uspehov, ki jih je dosegla ravno ljudska šola na polju novodobne metode v risanju. Ako pa se ni moglo doseči tega zbog premale udeležbe raznih šol, naj bi se pa vsaj razstava tako uredila, da bi se kategorije posameznih šol: t. j. ljudskih — seveda kmetijskih in mestnih — obrtnih, gimnazijskih, realnih in seminarjskih — zvrstile skupaj. — To bi bil nekak pregled! Ako se pa zmešajo kategorije vseh šol skupaj, dobi obiskovalec-lajik pač jako ugodno sodbo o razstavi ker je urejena prav umetniško, a obiskovalec-pedagog, ki ga zanima v prvi vrsti razstava s pedagoškega, a v drugi vrsti šele z umetniškega stališča, ponese iz te razstave ves drugačen pojem.**)

Toliko vobče!

A sedaj k »pro domo«

Poročevalec piše: »Razstavljene so tudi risarije našega vrlega tovariša g. Šege iz Dol. Logatca, ki vzbujajo splošno zanimanje. Izdelane so tako mojstrsko lepo, da so nekateri posetniki kar z majevali z glavami, meneč, to niso izdelali sami učenci. Na vprašanje nekega slovenskega obiskovalca rastave na gosp. Tomašiča, kako on misli o Šegovih risarijah, je dejal, da so jako izborne, a ne odgovarjajo sedanjemu stremljenju reforme v risanju, ker so nekatere izdelane po modelih, in sicer v beli boji, kar ne odgovarja naradni barvi. Dejal je tudi, da je najbrže mnogo, mnogo pomagal učitelj učencem, kar se tudi ne strinja z novo strujo, ko naj učitelj le genetičnim potom sugestivno pomaga učencem pri risanju.«

Gospodu poročevalcu povem, da sem tudi jaz zmajeval z glavo oni dan, ko sem bil navzoč pri otvoritvi razstave, ker nisem našel v tej ogromni množini razstavljenih risarij niti ene iz slovenskih krajev. Mislil sem si: kje ste oni slovenski šolniki, ki slovite na Slovenskem v višjih sferah kakor vzor-pedagogi?! Sam sem bil, čisto sam...

Kar se pa tiče misli dragega mi tovariša g. Tomašiča, odgovorjam na kratko. Upam, da poznam vsaj nekoliko smoter in stremljenje nove struje v risanju, akoravno nisem prehodil še Nemčije, a vglobil sem se pač nekoliko v razne pisatelje te nove struje, bodisi pisane v nemškem, slovenskem, češkem, srbskem ali pa hrvaškem jeziku; pri vseh sem pa naletel na neko značilno dejstvo, da nimata skoraj dva enakih misli, kar je menda najboljši dokaz, da nimamo v tej struji še pravih tal, temveč da izkušajo vsi zagovorniki si pridobiti

*) Da čujemo tudi drugi glas in da ne trpi naš tovariš krivice, zato priobčujemo ta članek.

**) Tem mojim namorom je pritrdil tudi duša vse razstave gospod tovariš Tomašič.